

# Practici și experiențe didactice în dezvoltarea creativității și a inteligenței copiilor în perioada preșcolară

De **Elena Daniela Juravle**

Fiecare copil este unic și nu poate fi evaluat în comparație cu alții, ci doar în raport cu propriul său progres. Cu toate acestea, există nevoi fundamentale comune tuturor copiilor: dragostea, securitatea, îngrijirea și oportunitatea de a se exercita. Toți copiii caută sprijin din partea adulților și au nevoie de un anumit nivel de îndrumare în timp ce își construiesc încrederea în sine și acumulează experiențe proprii. În acest proces, copiii dezvoltă treptat abilitățile de informare, creare și procesare, care le permit să rezolve probleme și să elaboreze produse originale. Vârsta preșcolară se remarcă prin potențialul creativ excepțional, întreaga personalitate a copilului fiind orientată spre generarea de rezultate și produse noi, cu sau fără valoare socială imediată.

## Profilul preșcolarului creativ

Preșcolarii creativi se disting de ceilalți copii prin comportamente specifice și, atunci când li se oferă libertatea necesară, își dezvoltă creativitatea în mod natural. Aceștia prezintă următoarele caracteristici: curiozitate intensă, idei originale, spirit de inițiativă și capacitate de observație remarcabilă. Ei identifică conexiuni între elemente aparent dispartate, formulează întrebări pertinente, explorează alternative și posibilități noi, gestionează simultan multiple idei, învață cu rapiditate și au o memorie excelentă. Vocabularul lor este bogat, găsesc soluții neconvenționale pentru problemele întâmpinate, posedă o imaginație vie și demonstrează o capacitate deosebită de a compune povești.

## Activitățile practice în curriculumul preșcolar

În cadrul curriculumului pentru învățământul preșcolar, activitățile practice sunt integrate în domeniul „Om și societate”, alături de activitățile moral-civice. Aceste activități sunt întâmpinate cu mare interes și plăcere de către copii. Prin desfășurarea lor se pot educa și dezvolta numeroase procese psihice, punându-se bazele unor trăsături importante de personalitate: spiritul de inițiativă, încrederea în propriile capacități, dorința de colaborare în grup și atitudinea creatoare față de frumos.

În grădiniță, pe lângă activitățile practice obligatorii conduse de educatoare cu sarcini și obiective clar definite, copilul are oportunitatea să își manifeste creativitatea practică în activitățile la liberă alegere, când poate realiza obiecte imaginate de el, folosind tehnicile învățate în activitățile comune și materialele necesare.

## Experiența personală în dezvoltarea creativității

De-a lungul anilor, am organizat numeroase activități practice cu grade diferite de dificultate, adaptate nivelului de vârstă al preșcolarilor. Am urmărit să ofer copiilor posibilitatea de a se exprima liber, de a-și forma propriile opinii și de a le comunica conform propriei concepții, intervenind doar pentru corectarea abaterilor de la subiect.

Atât în activitățile de povestire și memorizare, cât și în cele de creație proprie, în lectura după imagini, în jocurile didactice diverse, în jocurile de creație și dramatizări, precum și în activitățile practice de desen, modelaj și pictură, am oferit copiilor libertatea de a-și exprima părerea, de a interpreta situațiile și rolurile în stil personal, de a crea construcții, desene și picturi conform propriei imaginații și creativități.

## EXPERIENȚE DIDACTICE REUȘITE ÎN DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII

### Activitatea „Primăvara” - Metoda Floarea de Lotus

Cunoașterea mediului – Convorbire „Primăvara”

Obiectivul urmărit: Evaluarea cunoștințelor dobândite despre anotimpul primăvara, bazate pe reprezentările formate în urma plimbărilor în mediul înconjurător, a imaginilor din texte și a observațiilor din calendarul naturii.

Organizarea activității:

Materialul ilustrativ este pregătit într-un loc vizibil din sala de grupă. Introducerea în activitate se face prin intermediul unei ghicitori:

„Ghiocelii sunt pe câmpuri,  
Rândunelele în crânguri  
Copacii înmuguresc,  
Pe cine vestesc?”

Răspuns: Primăvara

Etapele activității:

Anunțarea temei: Se prezintă tema activității (Primăvara)

Formarea grupului central: Se selectează opt copii care formează grupul liderilor. Aceștia, împreună cu educatoarea, stabilesc opt teme secundare ce constituie conținutul temei principale, răspunzând la întrebarea: „Care sunt ideile principale ale anotimpului primăvara?”

Temele identificate:

Starea vremii  
Activitatea omului pe câmp  
Sărbători de primăvară  
Îmbrăcăminte specifică  
Caracteristicile primăverii  
Păsări călătoare  
Curiozități ale naturii  
Plantele și copacii primăvara

Formarea echipelor: Fiecare dintre cei 8 lideri își alege o echipă de copii pentru colaborare în toate etapele

Munca în echipe: Fiecare grup colaborează pentru dezvoltarea ideilor. Grupurile care au nevoie de sprijin sunt ajutate prin întrebări orientative, formulate conform posibilităților reale ale copiilor.

Exemplu de întrebări pentru grupa „Copaci și plante primăvara”:

Ce se întâmplă cu zăpada primăvara?

Cine o topește?

Ce apare de sub zăpadă?  
Cine este vestitorul primăverii?  
Ce se întâmplă cu copacii?  
Ce apare pe crenguțele copacilor?

În această etapă, preșcolarii întrebă în interiorul grupului, clarifică aspecte și sunt stimulați prin întrebări ajutătoare din partea educatoarei.

Prezentarea rezultatelor: Liderul fiecărui grup comunică ideile dezvoltate. Auditorul poate interveni prin discuții, completări și idei noi, îmbunătățind rezultatul dezbaterii.  
Evaluarea: În funcție de nivelul grupei, copiii analizează rezultatul muncii sau educatoarea apreciază realizările, colaborarea și valoarea ideilor obținute.

### Activitățile la zonele de interes

Un rol important în dezvoltarea creativității preșcolarilor îl au activitățile desfășurate la zonele de interes:

- Biblioteca – „Cărți cu povești”: Copiii utilizează cărțile cu povești, le selectează, le clasifică și le organizează într-un mod creativ.
- Zona construcțiilor – „Castelul zânelor”: Este construit de copii astfel încât prezentarea să surprindă elementele distinctive ale construcției.
- Jocul de rol: Pune la dispoziția copiilor costume adecvate pentru interpretarea creativă a personajelor din povești și basme.
- Zona de artă: Pornind de la un simplu cerc, copiii pot reda diverse imagini: fizionomii umane, animale, jucării, flori, mijloace de transport, construcții etc. Prin decupaj și îndoituri simple se pot realiza diferite păsări și flori. Utilizând materiale naturale (frunze, crenguțe, pietricele, conuri), copiii își valorifică creativitatea realizând colaje, amprentări, stampilări, décorări, presări etc.

Creativitatea preșcolarilor este strâns legată de preocupările pe care le au aceștia la grădiniță. Profesia de educatoare necesită multă creativitate în găsirea de soluții diverse și variante de joc.

## DEZVOLTAREA INTELIGENȚEI COPIILOR

### Importanța inteligenței în epoca contemporană

În zilele noastre, rolul inteligenței crește continuu, mai ales datorită colaborării tot mai strânse cu activitatea practică și a intercondiționării cu revoluția științifică și tehnică contemporană. Obiectivele majore ale educației ne obligă să concepem pregătirea copiilor pentru școală și viață la cei mai înalți parametri de dezvoltare intelectuală.

Dezvoltarea intelectuală a preșcolarilor este orientată spre cunoaștere și descoperirea adevărurilor științifice, înarmându-i cu instrumente ale muncii intelectuale. Se pune accent deosebit pe formarea permanentă, dezvoltarea spiritului de observație, a judecății logice, a imaginației creatoare, a gândirii inventive, a spiritului teoretic și a capacității de organizare a cunoștințelor în sisteme și structuri logice.

Educatorii trebuie să organizeze activități formative „polivalente” prin care inteligența să se dezvolte la cel mai înalt nivel, deoarece inteligența la această vârstă se caracterizează prin suplețe și flexibilitate în operarea cu noțiunile și produsele simbolice,

figurale și verbale.

### Exemple de activități pentru dezvoltarea inteligenței

#### Construcții – „Castelul Lego”

Desfășurarea activității:

Copiii sunt împărțiți în grupuri de 2-3, așezați la măsuțe cu un număr suficient de cuburi pentru construirea unui castel, dar suficient de mic pentru a-i obliga să coopereze și să-și împartă materialele. Li se comunică că vor trebui să construiască împreună un castel din piese lego.

Se observă că preșcolarii exersează comportamentele care facilitează stabilirea și menținerea relațiilor de prietenie, învață să-și folosească inteligența alături de ceilalți copii din grup.

#### Activități extracurriculare – Metoda „Reportajul”

La grădinița noastră a venit trupa de teatru „Puppet”, care a prezentat piesa adaptată după „Fetița cu chibriturile” de Hans Christian Andersen. A doua zi, la „jocul de rol”, copiii s-au jucat „De-a reporterii” folosind metoda interactivă a reportajului. Cu ajutorul educatoarei, copiii au formulat întrebări vizând ceea ce au auzit și văzut în timpul spectacolului. Prin această metodă, copiii și-au dezvoltat capacitățile intelectuale de identificare, observare, descriere, elaborare și prezentare. Inteligența a fost stimulată prin cooperare, gândire, spiritul de observație, gândirea logică și dezvoltarea limbajului.

#### Activități matematice – „Ne jucăm cu florile”

Desfășurarea jocului:

Copiii așezați în jurul unei vase cu flori trebuie să aleagă o floare după diverse criterii:

Copilul care știe câte degete are la o mână  
Copilul care poartă o hăinuță identică cu culoarea unei flori  
Copilul care știe câți purceluși sunt în poveste

Cu ajutorul florilor, copiii formează șirul numeric crescător și descrescător, observă floarea nepictată, găsesc floarea lipsă după ce închid ochii, identifică vecinii unei cifre și descompun numere folosind petalele.

#### „Cifre încurcate”

Cu ajutorul unei legende care indică cifrele, copiii realizează puzzle-uri cu imagini reprezentând flori de primăvară. Ei așază piesele conform legendei de lucru, iar la întoarcerea planșetei descoperă imaginea unei flori. Activitatea se desfășoară în perechi, urmărindu-se corectitudinea îmbinării pieselor, colaborarea dintre copii și descrierea imaginilor realizate.

Experiența pedagogică demonstrează că dezvoltarea creativității și inteligenței la preșcolari necesită o abordare integrată și sistematică. Prin utilizarea metodelor interactive, a activităților practice diversificate și a zonelor de interes, copiii își dezvoltă nu doar capacitățile cognitive, ci și competențele sociale și emoționale. Rolul educatoarei este esențial în crearea unui mediu stimulativ care să încurajeze explorarea, experimentarea și exprimarea liberă a ideilor.

Activitățile prezentate confirmă că învățarea prin joc și experiență directă reprezintă cea mai eficientă modalitate de a cultiva potențialul creativ și intelectual al copiilor preșcolari. Fiecare copil, prin unicitatea sa, contribuie la îmbogățirea experienței de

grup, demonstrând că diversitatea este o resursă valoroasă în procesul educațional. Investiția în dezvoltarea creativității și inteligenței la această vârstă timpurie pune bazele unei personalități echilibrate și pregătește copiii pentru provocările viitoarelor etape de învățare.

---